

Recerca

Els cursos de català per a persones adultes. Orígens, situació actual i perspectives de futur

Autors

Joan Solé i Camardons
Secretaria de Política Lingüística

Albert Fabà Prats
Consorti per a la Normalització
Lingüística

L'article se submergeix en els orígens dels cursos de català per a adults. A continuació, analitza el perfil de les persones que hi han passat. Seguidament, aborda el canvi que hi ha hagut arran de la darrera onada migratòria. Finalment, detalla les expectatives de futur, n'extreu conclusions i formula algunes propostes.

Introducció

Els cursos de català per a persones adultes són, a hores d'ara, una realitat molt present a la vida pública catalana. Només cal tenir en compte que des de fa ja tres cursos successius el nombre de persones inscrites en el Consorci per a la Normalització Lingüística és superior a una xifra ben rodona: 100.000.

No obstant això, també hi ha altres agents en aquest camp, encara que el Consorci per a la Normalització Lingüística encara n'és el més important, amb més de 150 punts d'atenció a tot el territori.

En primer lloc, hi ha la xarxa d'escoles d'adults, que depèn del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, amb gairebé cent punts d'atenció, i on també s'ensenya català (però no únicament català); en segon lloc, hi ha les deu escoles oficials d'idiomes (on bàsicament, però, s'ensenyen altres llengües), els serveis lingüístics de les universitats, els cursos de català que es fan relacionats amb el Servei d'Ocupació Català (i que ara coordina el CPNL) i amb la formació ocupacional i, és clar, les acadèmies, les escoles i altres agents privats que també fan oferta d'ensenyament de català.

No tenim una avaluació global del nombre de persones inscrites en cada una d'aquestes xarxes, però podem fer-ne una aproximació gràcies a l'*Informe de política lingüística 2008*: així, el CPNL es mostra com la xarxa més potent, amb una mica més de 100.000 persones inscrites el curs 2007-2008; la xarxa d'ensenyament d'adults del Departament d'Educació té més de 10.000 persones, i les escoles oficials d'idiomes en registren gairebé 2.000. En total, doncs, és probable que estudiessin català aquell curs a Catalunya més de 150.000 persones adultes. Si això és molt o poc, constitueix un dels aspectes que intentarem esbrinar en aquest article.

Al primer apartat recordarem els orígens dels cursos i la seva evolució fins que es va crear el Consorci per a la Normalització Lingüística, l'any 1989. En segon lloc, gràcies a l'*Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008* (EULP 2008) analitzarem el perfil de les persones que han passat, durant tots aquests anys, pels cursos esmentats. Més endavant, centrarem l'atenció en la darrera època del

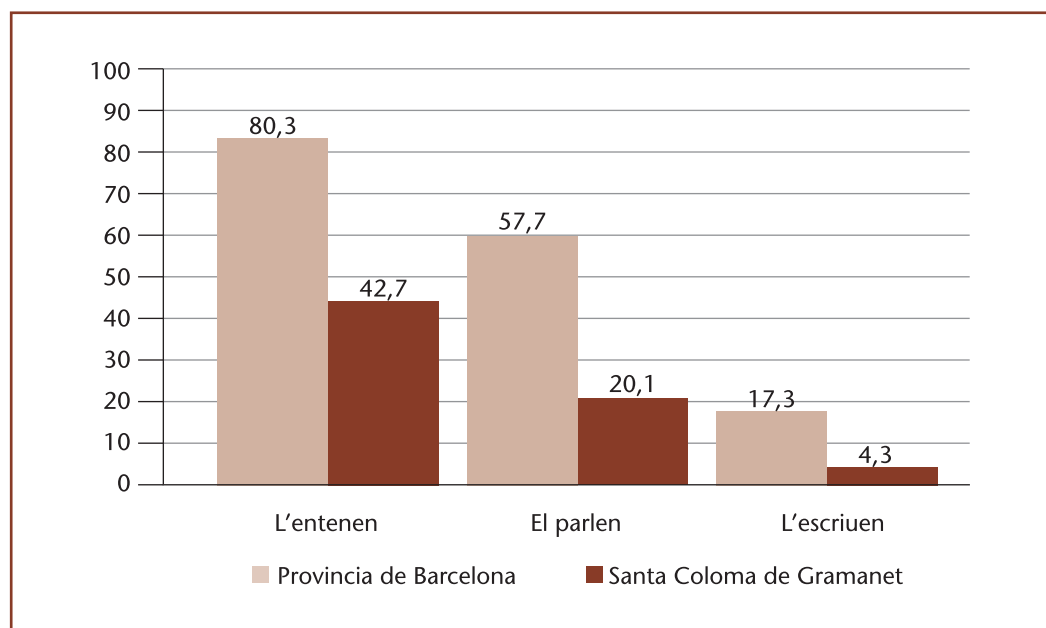
CPNL, atès el canvi espectacular que hi ha hagut arran de l'onada immigratòria dels darrers deu anys, composta majoritàriament per persones nascudes a l'estranger. Finalment, detallarem quines són les perspectives de futur que se'ns obren arran que el Parlament hagi aprovat la Llei d'acollida de les persones immigrades i les retornades a Catalunya, alhora que farem algunes propostes de millora i en traurem unes conclusions.

Dels orígens a la creació del CPNL

Durant l'època del franquisme el català havia estat pràcticament proscrit del món escolar. Que s'hagués volgut promocionar, des de l'Administració, el seu coneixement entre la població adulta hauria estat encara un fenomen més insòlit. La qual cosa no va impossibilitar del tot que se'n fes promoció, però des de la iniciativa privada i cívica. Tot i així, aquesta tasca no va poder arribar a un percentatge gaire elevat de la població de Catalunya no tan sols per la manca de suport institucional, sinó també per les dificultats en què es va haver de desenvolupar.

Mentrestant, a les dècades dels cinquanta, els seixanta i la primera part dels setanta a Catalunya s'havia instal·lat un nombre molt gran de persones, com hem dit, que desconeixien el català. Per aquest motiu, quan l'any 1975 es va elaborar el primer estudi demolingüístic del país, que només es va poder dur a terme a la província de Barcelona, el coneixement del català de la població adulta de més de 15 anys d'aquell moment tenia molts dèficits, tal com es pot veure al gràfic 1.

Gràfic 1. Coneixements de català 1975 (%).

El cas més espectacular era el de Santa Coloma de Gramanet, on una àmplia majoria de la població adulta no entenia el català, gairebé el 80 % no el sabia parlar i només una minoria molt esquifida el sabia escriure.

Per aquest motiu, des de la nova Administració de la Generalitat aviat es va plantejar la necessitat de promoure el coneixement del català entre la població adulta, facilitant la coordinació de les iniciatives que molts ajuntaments ja havien iniciat. D'aquesta manera, el curs 1981-1982 naixien els cursos de català per a adults. Aquests cursos estaven promoguts per la Generalitat, però hi

col·laboraven d'una manera important molts dels ens locals catalans i, molt especialment, dels principals ajuntaments de l'àrea metropolitana barcelonina.

Els cursos es van dividir aleshores en dos grans grups, els cursos per a catalanoparlants i els cursos per a no-catalanoparlants. Es tractava de dos públics molt diferenciats, però cadascun relativament homogeni. Així, el primer grup estava format per persones majoritàriament autòctones, de llengua inicial catalana i que, per tant, sabien parlar català, però que no havien tingut l'oportunitat d'aprendre'l durant l'època del franquisme, per raons òbvies. Contràriament, els no-catalanoparlants eren persones nascudes en altres zones de l'Estat espanyol (sobretot al sud peninsular), de llengua inicial castellana i que volien aprendre a parlar català.

El nombre de persones inscrites als cursos de català es va anar incrementant progressivament, com podem veure al gràfic 2: de les 17.000 persones inscrites en el curs 1981-1982 es va passar a 44.493 inscrites en el curs 1985-1986.

El perfil dels alumnes d'aquella època era aproximadament el següent: la gran majoria eren dones (més del 70 % del total), majoritàriament eren joves entre 15 i 30 anys (al voltant del 50 %, segons el curs que es consideri), en la majoria dels casos eren persones actives (al voltant del 35 % del total), tot i que també hi havia un percentatge important de mestresses de casa (entre el 23 i el 25 % del total), i les raons per estudiar català van anar evolucionant des de les més emotives i ideològiques ("Estudio català perquè és la meua llengua / la llengua del país on visc / on em vull integrar") fins a les més pràctiques i funcionals ("Estudio català perquè em serà més fàcil trobar feina / perquè podré ajudar els fills a fer els deures").

Durant aquells anys es va fer un esforç important per proveir el mercat de nous materials per ensenyar català a les persones adultes, la qual cosa es va concretar en l'aparició del *Digui, digui*, un sistema multimèdia d'aprenentatge del català per a no-catalanoparlants.

Finalment, el 1989 es va decidir integrar els cursos de català per a persones adultes en un ens de nova creació, el Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL), que inclou, a banda dels cursos, els serveis de català de caràcter local o comarcal, que feien activitats d'assessorament i de dinamització lingüística. D'aquesta manera, la perspectiva de l'ensenyament del català per a adults s'integrava en un concepte d'actuacions de coneixement i foment de l'ús del català amb un caràcter més integral.

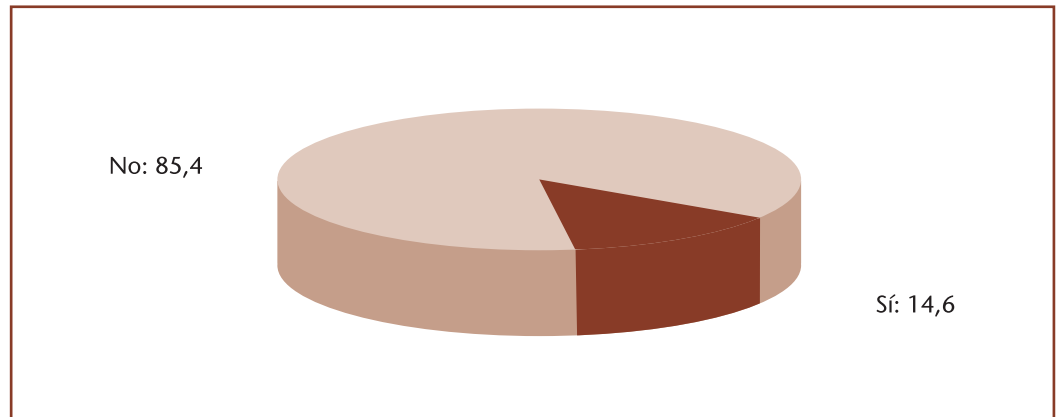
En un primer moment es van consorciar la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Girona i 19 ajuntaments catalans, entre els quals hi havia Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona, Granollers, Manresa, Vic i els més importants de la primera i la segona corones metropolitanes. Finalment, però, la xarxa del CPNL es va anar estenent progressivament al conjunt del territori de Catalunya.

Aprenents de català per a adults. Qui ha fet un curs de català?

En aquest apartat esbrinarem, en primer lloc, quantes persones han fet un curs de català per a adults. Ho farem a partir de l'*Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008* (EULP 2008), en què es feia la pregunta següent: "Al marge de la formació reglada, ha fet algun curs de català per a adults?". S'entenia per formació reglada l'educació organitzada continuada, amb el reconeixement de l'Administració o d'altres institucions homologades, com ara l'educació primària, la secundària obligatòria, el batxillerat, la formació professional o la universitària.

Gràfic 2. Qui ha fet un curs de català? EULP 2008 (%).

Font: Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

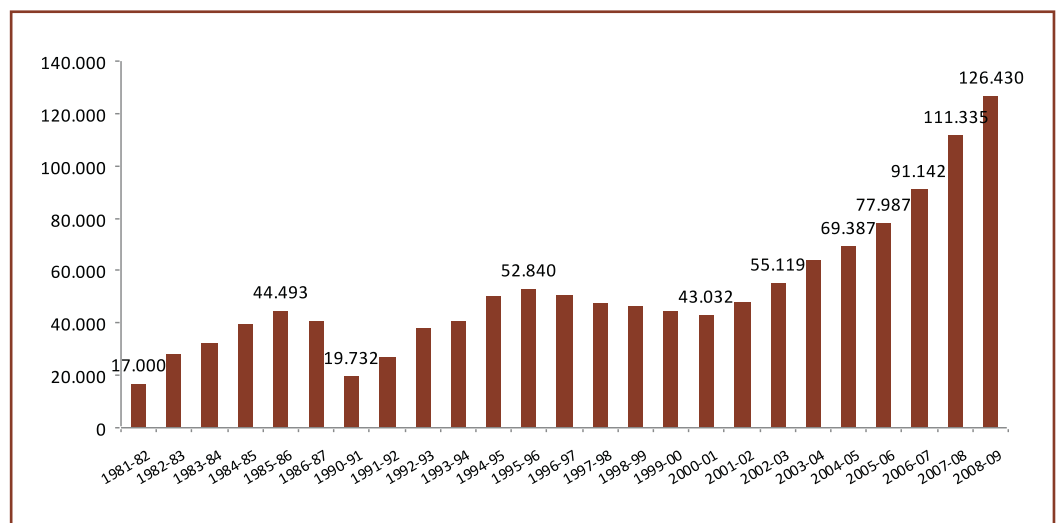
Com veiem al gràfic 2, la majoria de les persones enquestades, el 85,4 % del conjunt de la població de 15 anys o més, mai no havia fet cap curs de català per a adults, mentre que el 14,6 % sí que n'havia fet algun. Tot i que es tracta d'una minoria, en xifres absolutes no és un col·lectiu negligible, ja que ens referim aproximadament a gairebé 900.000 persones.

Atès que, com hem vist abans, han estat els cursos de català per a adults, en un primer moment, i el Consorci per a la Normalització Lingüística, a partir de l'any 1989, la principal agència que ha impartit aquest ensenyament, s'escau avaluar la possible relació entre el nombre de persones ateses durant aquests anys i els resultats de l'enquesta.

Si sumem el total de persones inscrites del conjunt d'anys de què es tenen dades (al gràfic 3 no figuren totes les quantitats per facilitar-ne la lectura), la xifra total seria d'1.306.373 inscripcions. Cal tenir en compte, però, que aquí ens referim a persones inscrites, i que al llarg dels anys els cursos han deixat de ser anuals, d'octubre a juny, i s'han anat convertint primer en quadrimestrals (d'octubre a gener, d'una banda, i de febrer a juny, de l'altra) i els darrers anys fins i tot trimestrals i mensuals. Des d'aquest punt de vista, una sola persona es pot inscriure en un, dos o tres cursos, per la qual cosa el nombre de persones inscrites ha de ser forçosament més alt que el nombre de persones que han fet, com a mínim, un curs durant la seva vida. Aproximadament el 70 % d'aquestes inscripcions són alumnes inscrits, la qual cosa ens porta a una xifra molt semblant a l'anterior, al voltant de 900.000 persones.

Gràfic 3. Evolució del nombre de persones inscrites als cursos de català per a adults.

Font: Consorci per a la Normalització Lingüística.

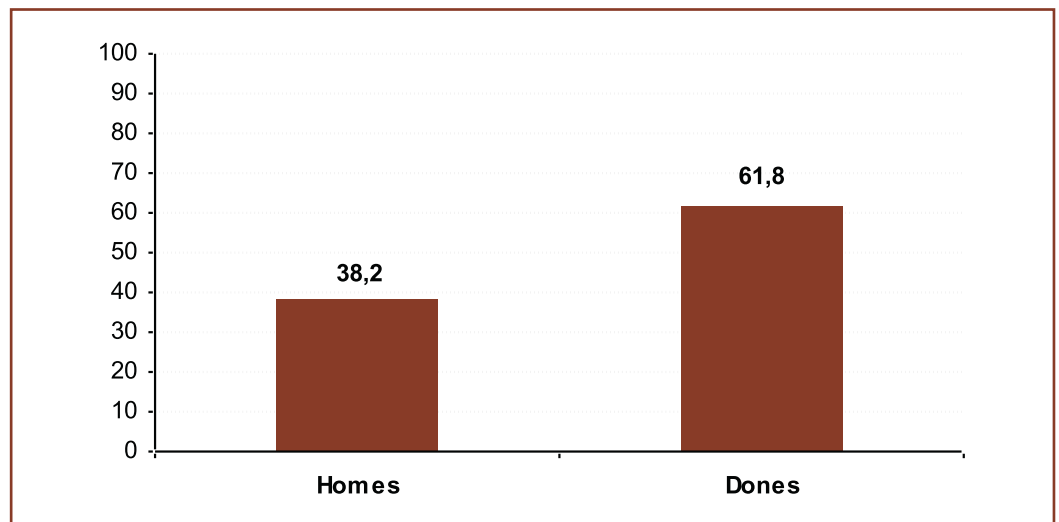

Aquest fet serveix per explicar en part l'evolució del nombre d'inscripcions al llarg dels anys. Partim d'un nombre d'inscripcions (i de persones, perquè aleshores els cursos eren anuals) modest, de 17.000 persones el curs 1981-1982, que va anar augmentant progressivament fins a doblar-se amb escreix durant el curs 1985-1986; més endavant la xifra va davallar (es deia que l'escola ja feia la seva funció i que aviat els cursos ja no serien necessaris) fins als 19.732 del curs 1990-1991; a partir d'aleshores, i d'una manera progressiva, els cursos van passar a ser modulars (ja no duraven 90 hores d'octubre a juny, sinó que es feien dos mòduls de 45 hores cadascun): d'aquesta manera, una mateixa persona es podia inscriure dos cops en un mateix curs a dos mòduls diferents i comptava, per tant, dues vegades, la qual cosa explica l'increment progressiu d'inscripcions (que no són, del tot, persones diferents), fins a assolir els 52.840 del curs 1996-1997; a partir d'aquí va tornar a davallar fins que va començar l'exceptional augment dels primers anys del segle XXI, en aquest cas associat a una veritable transformació en els cursos de català per a adults a causa de la irrupció espectacular d'alumnes nascuts a l'estranger, sobretot als cursos inicials i bàsics del CPNL. Aquest fenomen es pot observar de forma diàfana al gràfic 3, en el qual es compara el perfil, per lloc de naixement, de les persones inscrites al CPNL el curs 1992-1993 i el 2008-2009.

Ara bé, quines són les característiques d'aquestes persones que diuen, d'acord amb l'EULP 2008, que han fet algun curs de català durant la seva vida? D'entrada, el percentatge de dones és més elevat que el d'homes, com veiem al gràfic 4.

Gràfic 4. Aprenents per sexe 2008 (%).

Font: *Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008*.

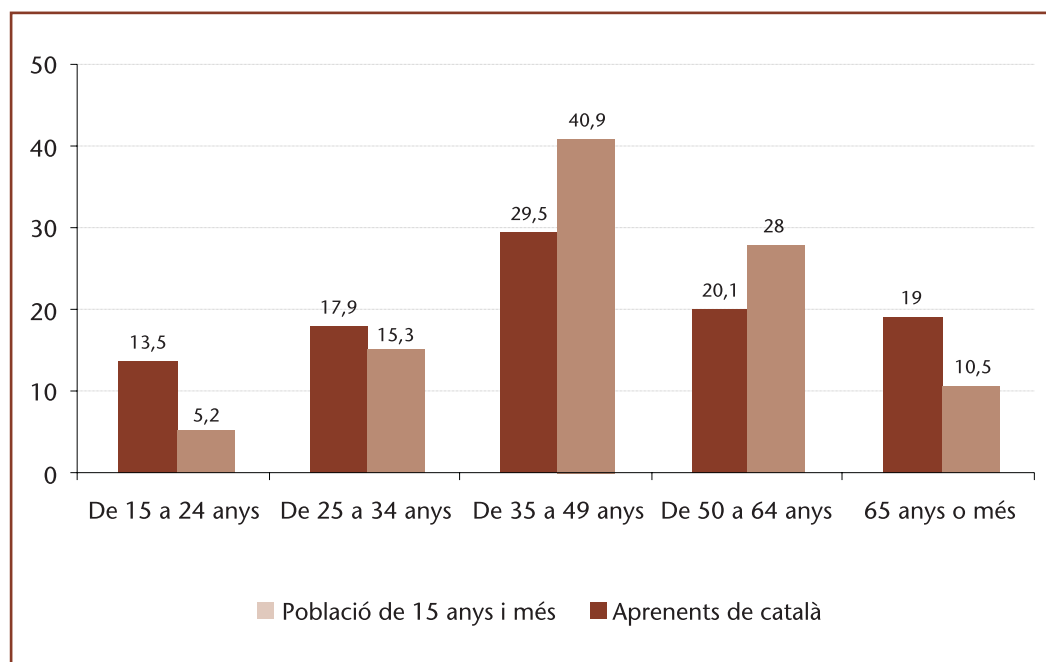

Aquest fet no és exclusiu de l'aprenentatge de català per a adults, sinó del conjunt de formació per a adults. Així, l'any 2004-2005 el 64 % de les persones que participaven en la formació per a adults a Catalunya eren dones, la immensa majoria. Es tracta d'un fenomen que caldria analitzar, probablement amb eines no tan sols quantitatives, sinó també qualitatives, per poder esbrinar-ne els perquè.

Pel que fa a l'edat, hem considerat interessant comparar els grups d'edat dels aprenents amb els de la població total de 15 anys o més (vegeu el gràfic 5).

Gràfic 5. Aprenents per edat (%).

Font: Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Així, els més joves i els més grans estan infrarepresentats entre les persones adultes que han participat en algun curs de català. En el primer cas, el dels més joves, és lògic, atès que una part força important ja han après català en el sistema escolar d'una manera reglada i ja no els cal la formació de català. Pel que fa als més grans, com veurem a l'apartat corresponent, quan analitzem els motius pels quals una part important de la gent gran no té interès per aprendre català, consideren que ja no tenen edat per estudiar". Així doncs, entre els aprenents les franges d'edat més significatives són la central, entre 35 i 49 anys, i la següent, de 50 a 64.

Quant al nivell d'estudis, els aprenents de català tenen un nivell d'estudis més elevat que el de la població de 15 anys o més, la qual cosa és especialment manifesta en els casos més extrems: mentre que el 7,5 % de la població no té estudis o gairebé no en té, entre els aprenents de català aquest grup només representa el 2,7 % del total; i pel que fa a estudis universitaris, el 18,7 % de la població afirma que en té, mentre que també ho fa un ampli 36 % dels aprenents de català.

La distribució dels aprenents de català per lloc de naixement és relativament semblant a la del conjunt de la població de 15 anys o més: majoritàriament són persones nascudes en algun dels territoris de parla catalana (amb el 54,7 % els aprenents i el 59,7 %, una mica més, el conjunt de la població); els segueixen els nascuts a l'estranger (el 23,2 % els aprenents, però el 17 % per al total), i finalment hi ha les persones nascudes en territoris no catalanòfons de l'Estat espanyol (el 22,1 % els aprenents i el 23,4 % el conjunt de la població). Cal remarcar que ens referim a persones que afirmen que han fet algun curs de català durant la seva vida, no fa relativament poc. Com veurem més endavant, la distribució per procedència dels aprenents recents, per dir-ho d'alguna manera, és força diferent.

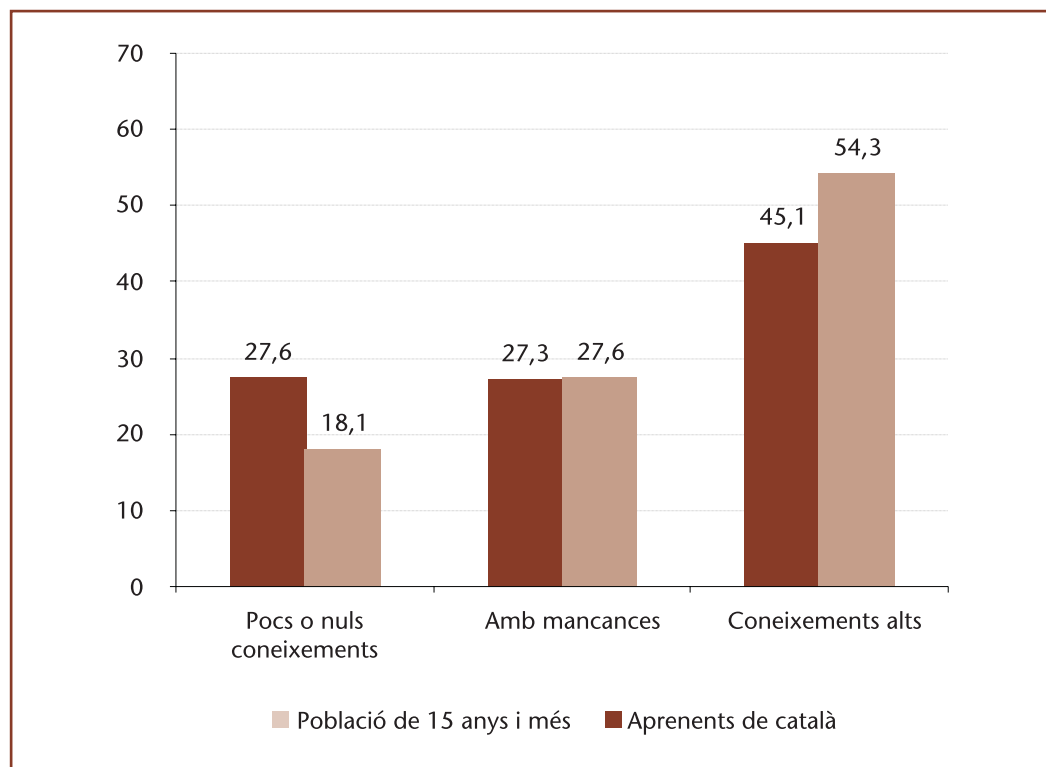
El pes relatiu dels catalanoparlants, els castellanoparlants, els bilingües inicials o les persones que tenen altres llengües inicials és molt semblant entre els aprenents i dins el conjunt de la població. Així, el 32 % dels aprenents tenen com a llengua inicial el català, el 53,3 % el castellà, el 4 % tant el català com el castellà, i el 10,7 % altres llengües inicials.

Els aprenents de català, com podem observar al gràfic següent, tenen un nivell de català més alt que el conjunt de la població. Mentre que el 27,6 % de la població no té coneixements de català o en té molt pocs, entre els aprenents de català aquests “desconeixedors del català” “només” representen el 18,1 % del total. Es podria pensar que són molts, però sempre cal recordar que ens referim a persones que han fet algun curs de català al llarg de la seva vida (i tampoc no sabem si l’han superat o no), per la qual cosa és perfectament factible que entre aquest col·lectiu encara hi hagi un nivell molt baix de coneixement del català.

Per contra, entre els aprenents de català hi ha un percentatge superior, del 54,3 % del total del grup, que tenen uns coneixements alts de català, al costat del 45,1 % entre el conjunt de la població. Probablement aquest fet es deu a dos fenòmens coadjuvants: atès que han participat en un procés d’aprenentatge de català és normal que n’hagin tret algun profit, però també cal tenir en compte que el nivell d’estudis dels aprenents és superior al de la mitjana de la població de 15 anys i més (vegeu el gràfic 6).

Gràfic 6. Aprenents per coneixement de català (%).

Font: *Enquesta d’usos lingüístics de la població 2008*.

Així, si volguéssim fer el perfil de les persones que afirmen que han fet algun curs de català durant la seva vida hi trobaríem dues dones, d’edat mitjana (entre 35 i 49 anys), nascudes a Catalunya (però l’una filla d’autòctons i l’altra amb un progenitor o tots dos forans), amb un nivell d’estudis secundari, amb el castellà com a llengua inicial (però l’una que considera que la seva llengua és el català, mentre que l’altra s’identifica amb el castellà o amb totes dues llengües), amb un nivell alt de coneixements de català (però, pel que fa a l’ús, tornem a trobar dos casos diferents: un ús majoritari de català, d’una banda, i un ús minoritari, però no nul, de l’altra). Si tenim en compte que l’aprenentatge de català s’ha adreçat tradicionalment a dos tipus de públic —els catalanoparlants (persones que ja saben parlar català i el volen aprendre a escriure) i els no-catalanoparlants (que no tenen el català com a llengua familiar i volen aprendre a parlar-lo)—, aquesta dualitat pel que fa a la tipicitat és un reflex d’aquest fet. Un fet que ara està canviant, com veurem.

Innovacions pedagògiques i organitzatives

Els cursos de català per a persones adultes sempre han intentat incorporar innovacions pedagògiques i organitzatives. D'aquesta manera, al començament de la dècada dels noranta del segle passat, com ja hem comentat abans, es va plantejar la necessitat de desenvolupar l'ensenyament per mòduls.

Fins aleshores els cursos tenien una durada de 90 hores: s'iniciaven al mes d'octubre d'un any i acabaven al mes de juny de l'any següent, de manera que duraven gairebé nou mesos. L'experiència dels professors els va mostrar que, atès que l'ensenyament no era obligatori, al final de cada trimestre, quan tornaven de les vacances de Nadal i de Setmana Santa, molts dels alumnes es perdien, ja no s'hi reincorporaven. Així, Montserrat Gimeno, Antònia Serena i Montserrat Solé afirmaven que, en aquella època, "el percentatge d'abandonament dels cursos era significatiu [...] orientativament, se situava a l'entorn del 50 %". Per disminuir aquest percentatge els cursos es van anar convertint en dos mòduls de 45 hores: l'un començava a l'octubre i acabava al febrer, que era quan s'iniciava el segon mòdul, que acabava al mes de juny. D'aquesta manera, el percentatge d'abandonament es va reduir fins a assolir una mitjana del 20 % el curs 2000-2001. Els cursos anuals, doncs, es van transformar molt majoritàriament en quadrimestrals.

Els cursos de català i la nova onada immigratòria

Un dels fenòmens més importants del final del segle passat i la primera dècada de l'actual és el desenvolupament d'una nova onada immigratòria formada bàsicament per persones nascudes a l'estranger.

El cas és que l'anterior onada d'immigrants, la dels anys cinquanta, seixanta i la primera meitat dels setanta, es va estroncar arran de la crisi econòmica de mitjan anys setanta, la qual cosa va conduir a una limitació important del creixement demogràfic. Però al final de la dècada dels noranta del segle passat aquest creixement va rebrotar: segons el cens de població, el 1991 hi havia a Catalunya 6.059.494 persones, i al padró del 2010 n'hi consten 7.504.881.

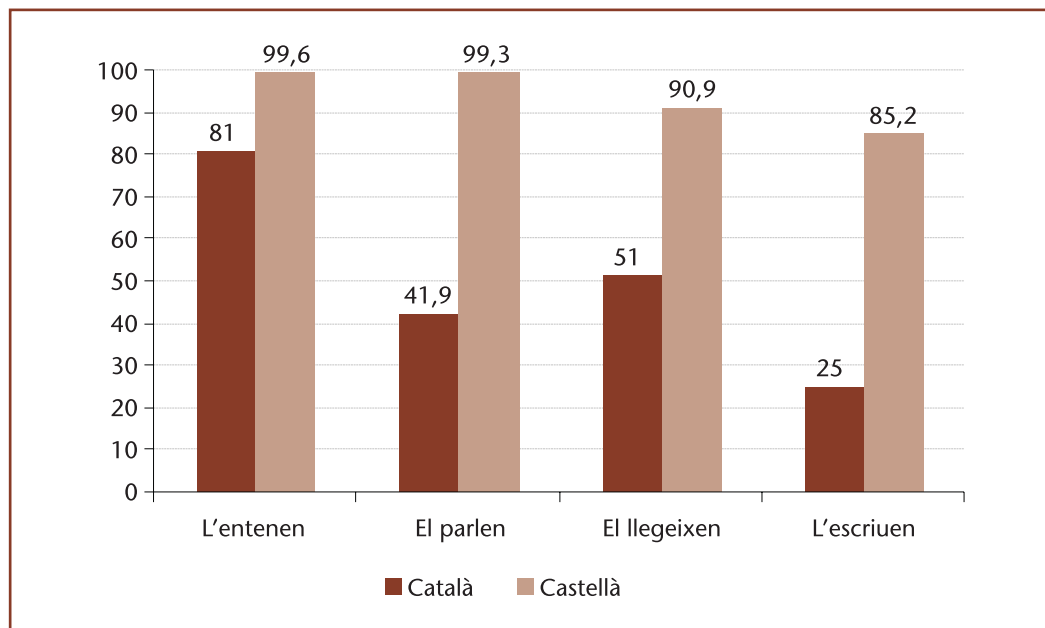
D'on prové aquest important augment? Bàsicament, de la immigració, com hem dit, de persones estrangeres de procedències molt i molt diverses. Les característiques d'aquesta nova onada immigratòria són, per tant, molt diferents de les de l'anterior. D'entrada, no tenen en la major part dels casos passaport espanyol i, per tant, no disposen d'una sèrie de drets que sí que tenen els ciutadans espanyols. I la diversitat cultural, religiosa o lingüística és molt més àmplia que la dels immigrants andalusos o extremenys de l'anterior flux migratori.

El coneixement de català que tenen aquests nous immigrants és limitat, i el contrast amb els coneixements que tenen de castellà és encara més manifest, com podem veure al gràfic 7. Cal recordar que la informació sobre els coneixements de llengües prové de l'autodeclaració de les persones enquestades, per la qual cosa es tracta d'una aproximació estimada dels estrangers que almenys entenen el castellà. En qualsevol cas, la dada més rellevant és que pràcticament tota la població estrangera té coneixements declarats de castellà, mentre que menys del 42 % sap parlar català.

Gràfic 7. Coneixements de català i de castellà de les persones nascudes a l'estranger 2008 (%).

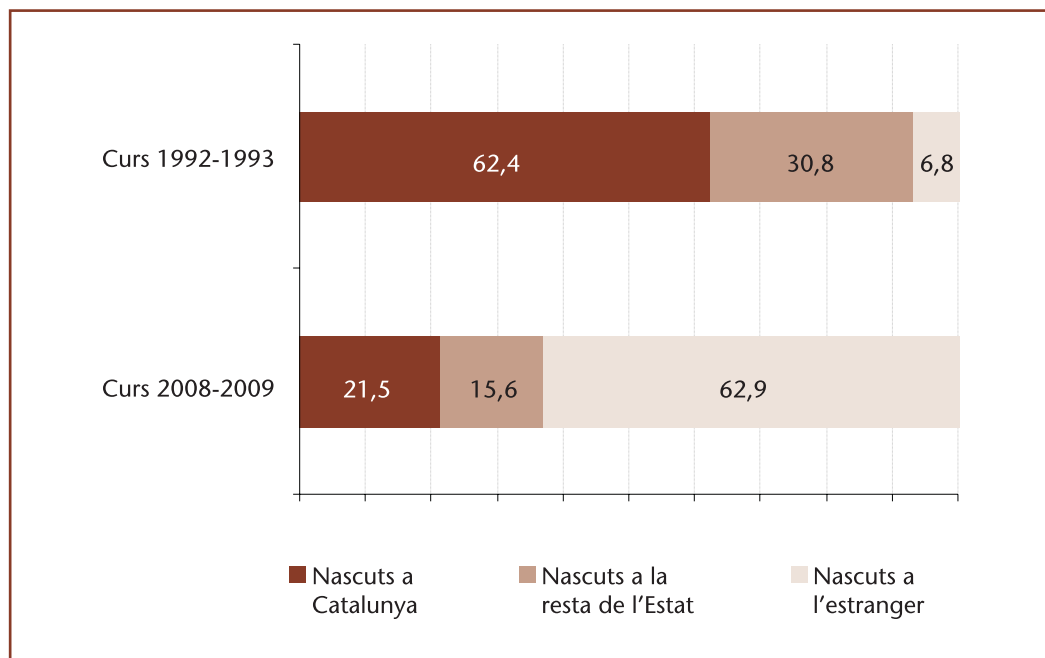
Font: *Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008*.

El curs 2008-2009, gairebé el 63 % de les persones inscrites als cursos de català del Consorci per a la Normalització Lingüística eren nascudes a l'estranger, mentre que el curs 1992-1993 aquesta xifra no arribava al 7 %. Els nascuts a Catalunya han passat del 62,4 al 21,5 %; i els nascuts a la resta de l'Estat han disminuït a la meitat, del 30,8 al 15,6 % (vegeu el gràfic 8).

Gràfic 8. Evolució del nombre de persones inscrites al CPNL per lloc de naixement (%).

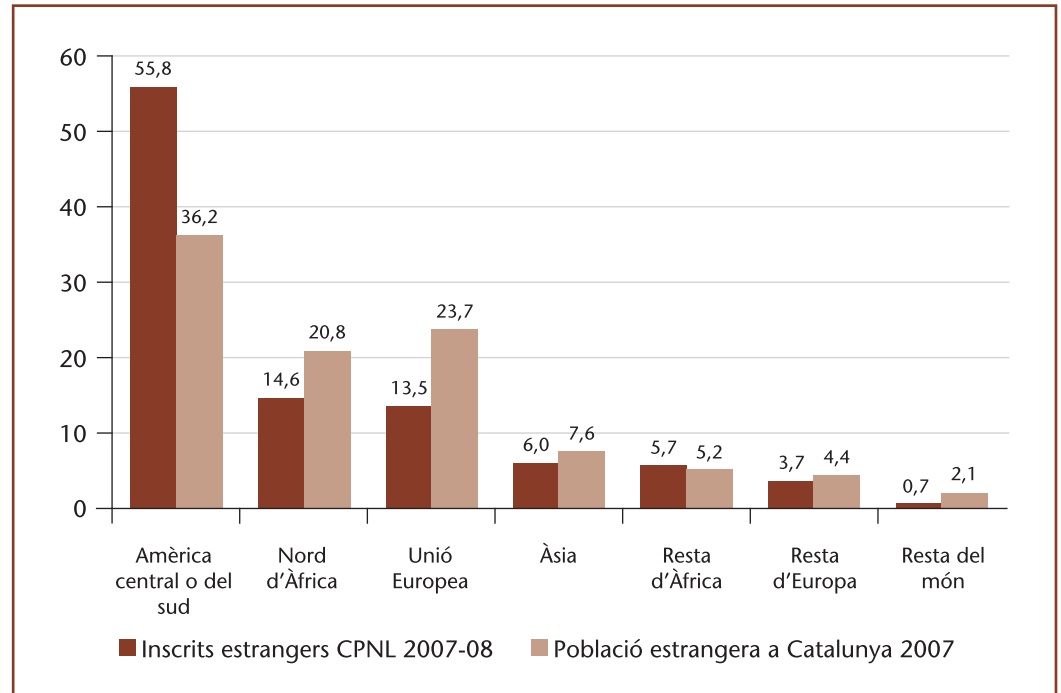
Font: *Consorti per a la Normalització Lingüística*.

Quant a la procedència dels alumnes, hi ha una notable presència de persones inscrites de l'Àfrica Central i del Sud (55,8 %), una proporció força més alta que per al conjunt de la població estrangera; mentre que el percentatge de persones inscrites procedents del nord d'Àfrica (14,6 %) és inferior proporcionalment a la població immigrada d'aquesta mateixa procedència. Igualment, el

13,5 % de les persones inscrites estrangeres provenen de la Unió Europea; en canvi, en el conjunt de la població estrangera tenen una proporció més elevada. La resta de procedències (Àsia, resta de l'Àfrica i resta d'Europa) té unes proporcions semblants entre les persones inscrites estrangeres als cursos i la població estrangera. En resum, podem dir que entre els inscrits hi ha una proporció més alta de procedència hispana i una proporció més petita d'inscrits nord-africans i europeus comunitaris (vegeu el gràfic 9).

Gràfic 9. Percentatge de persones inscrites estrangeres i de població estrangera 2007.

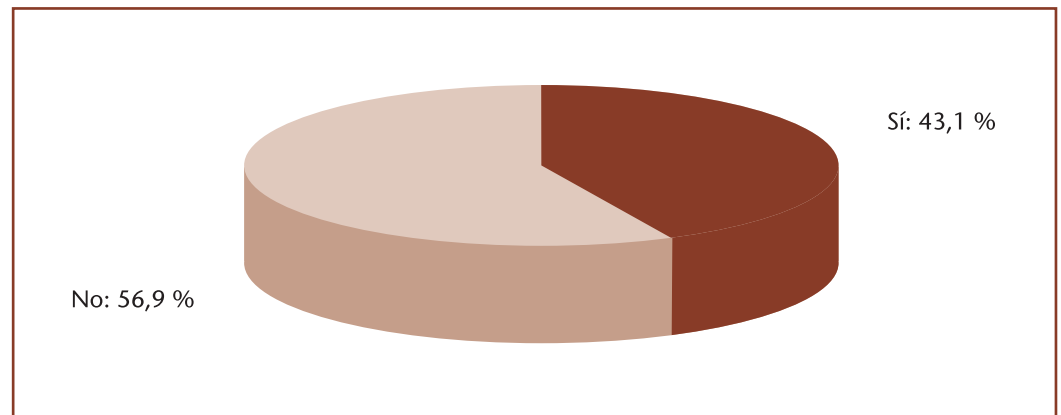

Persones adultes interessades a aprendre català o a millorar-ne els coneixements

El 43,1 % de la població adulta respon que sí a la pregunta "Estaria interessat a aprendre català o a millorar els coneixements que en té?", la qual cosa suposa en termes absoluts gairebé 2,6 milions de persones. Aquest grup representa els aprenents que potencialment estarien interessats en els cursos de català per a adults, en el voluntariat per la llengua, en el Parla.cat i en altres sistemes d'aprenentatge. Més endavant veurem la problemàtica, les raons i els diversos perfils d'aquestes persones (vegeu el gràfic 10).

Gràfic 10. Estaria interessat a aprendre català o a millorar els coneixements que en té?

Font: Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

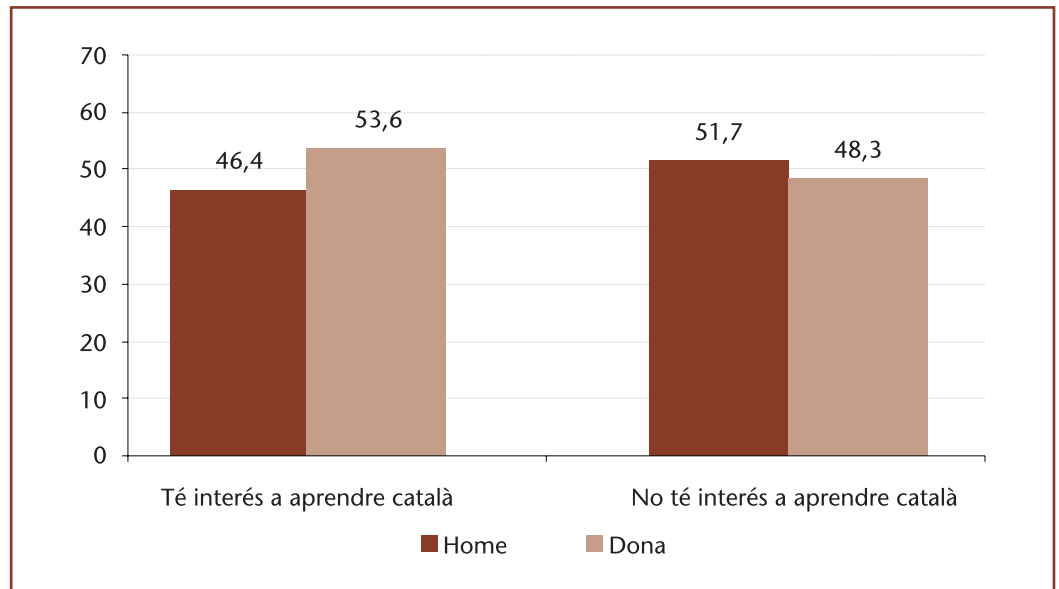

Persones adultes interessades a aprendre català. Característiques sociodemogràfiques i sociolingüístiques

El 53,6 % de les persones interessades a aprendre català són dones, davant el 46,4 % d'homes. Aquesta dada és molt coherent amb altres dades d'interès i també de rendiment escolar de noies i dones en general pel que fa als aspectes educatius a la formació (vegeu el gràfic 11).

Gràfic 11. Interès a aprendre català per sexe 2008 (%).

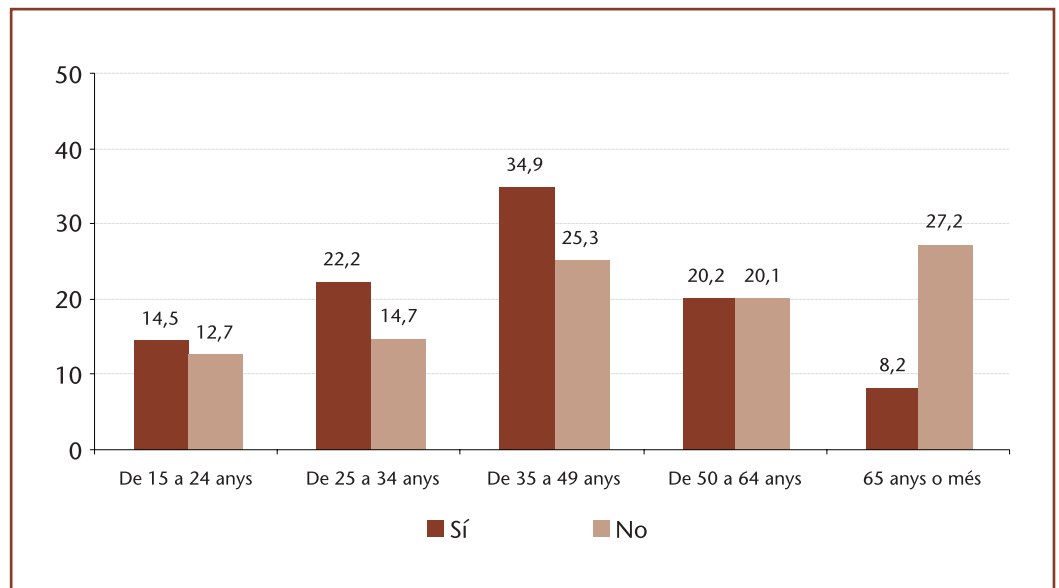
Font: Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Per grups d'edat, el 34,9 % de les persones interessades a aprendre català són adults de 35 a 49 anys, seguits pel grup de 25-34 anys i pel de 50-64, tots dos amb més del 20 %; mentre que el grup més jove de 24 anys, la majoria dels quals ja n'han adquirit els coneixements a l'escola, hi està representat amb menys del 15 %. El grup de persones més grans de 65 anys és el que manifesta que hi té menys interès (8 %) (vegeu el gràfic 12).

Gràfic 12. Interès a aprendre català per grups d'edat 2008 (%).

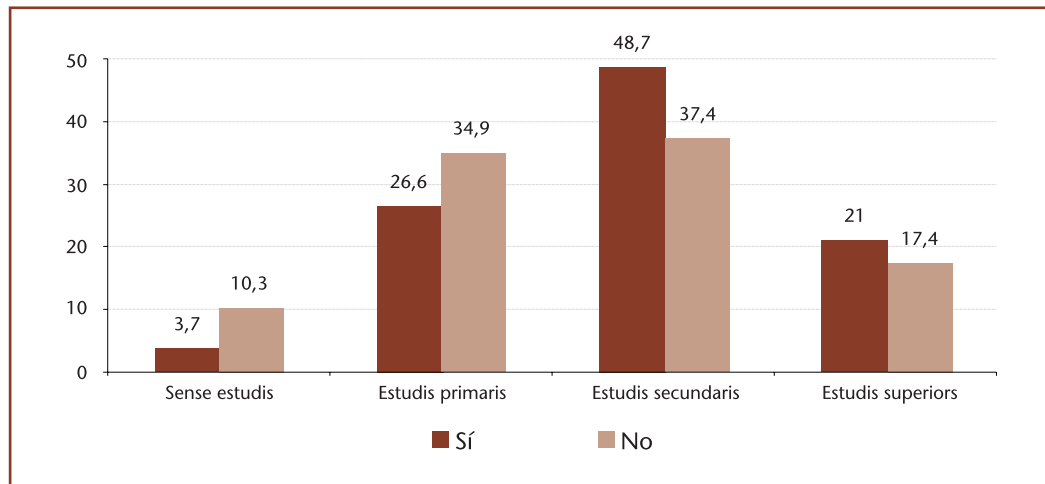
Font: Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Per nivell d'estudis assolits, destaca sobretot el grup amb estudis secundaris, representat amb el 49,7 % del grup que declara que té interès per aprendre català, amb 9 punts per sobre de la mitjana de la població del mateix nivell d'estudis. El 21 % de les persones interessades a aprendre català tenen estudis superiors, també per sobre de la mitjana poblacional del grup en qüestió, mentre que el 26,6 % de les persones interessades a aprendre català tenen estudis secundaris i tan sols el 4 % no té estudis, en tots dos casos per sota de la mitjana dels seus grups respectius. Podem concloure, per tant, que convindria informar i emprendre polítiques de foment de l'aprenentatge del català entre la població amb menys estudis per no obrir una escletxa discriminatòria entre els desconexedors de català (vegeu el gràfic 13).

Gràfic 13. Interès a aprendre català per estudis cursats 2008 (%).

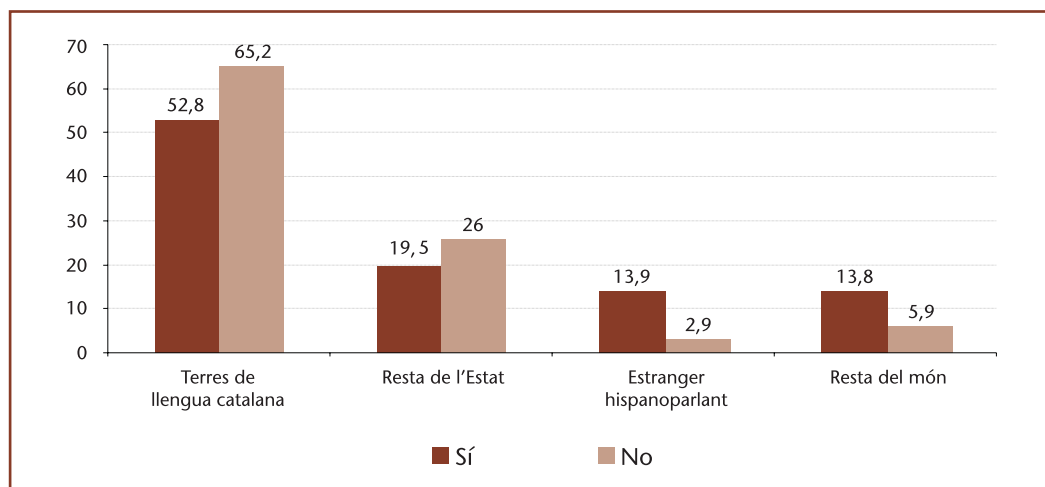
Font: Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Pel que fa al lloc de naixement, cal destacar en primer lloc que el grup majoritari d'entrevistats que té interès a aprendre català és el de nascuts en terres de parla catalana (52,8 %), però caldria fer notar que estan 10 punts per sota del conjunt d'entrevistats d'aquest grup. També ho estan els nascuts a la resta de l'Estat (19,5 %). En canvi, tant els nascuts en altres països hispanoparlants (13,9 %) que tenen interès a aprendre català com els nascuts a la resta del món (13,8 %) estan força més representats que la mitjana teòrica que els correspondria, i pràcticament els corresponen els percentatges reals de població immigrada. Per tant, en aquest cas s'observa un interès creixent entre la població estrangera per aprendre català (vegeu el gràfic 14).

Gràfic 14. Interès a aprendre català per lloc de naixement 2008 (%).

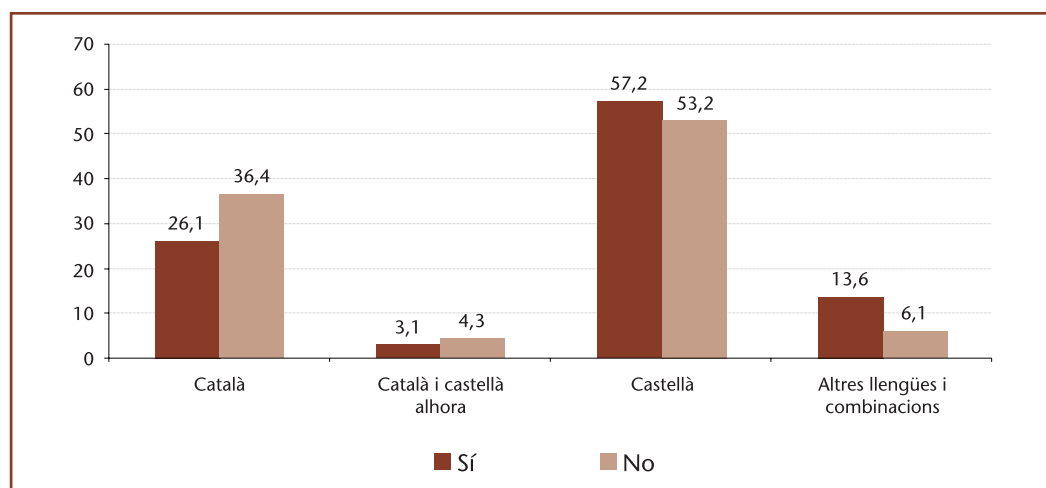
Font: Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Per llengua inicial, el grup més nombrós que té interès a aprendre català és el de castellanoparlants inicials (57,2 %), que també és el grup lingüístic majoritari. Tot i així, cal destacar que té una representació una mica més alta (3 punts) que la mitjana teòrica del grup. El 26,1 % dels que tenen interès a aprendre català pertanyen al grup de catalanoparlants inicials, per sota de la mitjana del grup, mentre que el 13,6 % de persones interessades pertany a la categoria d'altres llengües i altres combinacions de llengües, que té més interès que la mitjana teòrica que li correspondria (vegeu el gràfic 15).

Gràfic 15. Interès a aprendre català per llengua inicial 2008 (%).

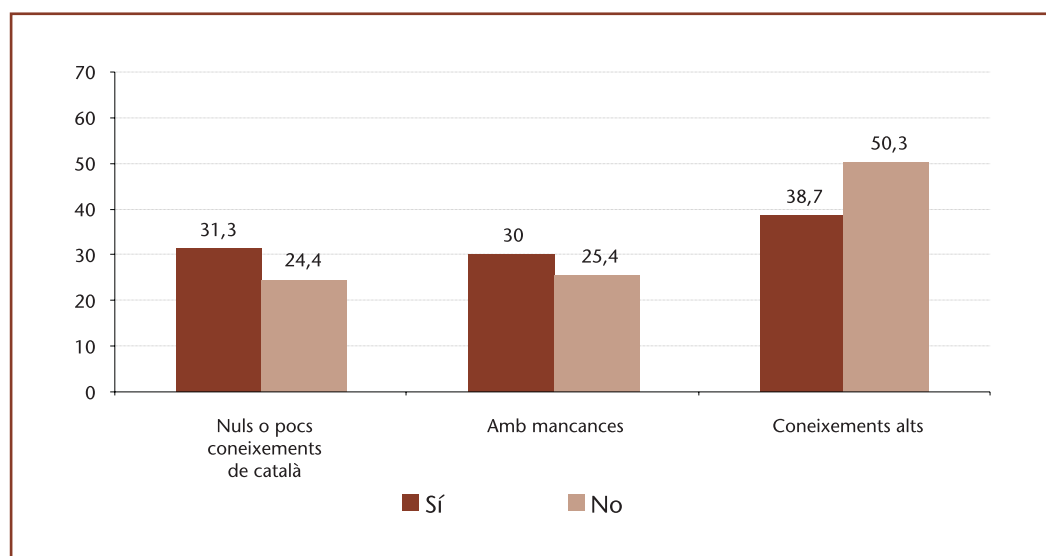
Font: *Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008*.

Cal destacar que el 31,3 % de les persones interessades a aprendre català tenen nuls o pocs coneixements de català, per sobre de la mitjana teòrica que els correspondria. També el 30 % dels que hi tenen interès té mancances de català, mentre que el grup que ja en té uns coneixements alts, tot i ser el més nombrós (38,7 %) de les persones interessades, està per sota de la mitjana teòrica del grup. També, lògicament, és el grup més nombrós dels que no hi tenen interès, perquè ja en tenen un domini suficient (vegeu el gràfic 16).

Gràfic 16. Interès a aprendre català coneixements de la llengua 2008 (%).

Font: *Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008*.

Perfils de les persones interessades i de les no interessades a aprendre català

En aquest apartat es descriuen les característiques sociodemogràfiques i sociolingüístiques de les persones interessades i de les no interessades a aprendre o millorar els coneixements de català.

- *Persones interessades a aprendre català.* Hi ha un lleuger predomini de dones; hi destaca un grup majoritari de 35 a 49 anys i un de minoritari de 25 a 34 anys; es reparteixen proporcionalment a cada territori; hi ha un predomini de persones interessades amb estudis secundaris; hi destaquen, per sobre de la mitjana, els nascuts a l'estranger, amb origen familiar també estranger; tenen altres llengües com a llengua inicial, els manquen coneixements de català i fan un ús minoritari del català.
- *Persones no interessades a aprendre català.* Predomini lleu dels homes, que destaquen especialment, més del 65 %, repartits per tot el territori proporcionalment; hi destaquen els entrevistats amb estudis primaris o sense estudis; per lloc de naixement, hi destaquen molt especialment les persones nascudes a Catalunya, d'origen familiar català i de llengua inicial catalana, amb coneixements de català alts i que l'usen majoritàriament.

Motius per aprendre o no català

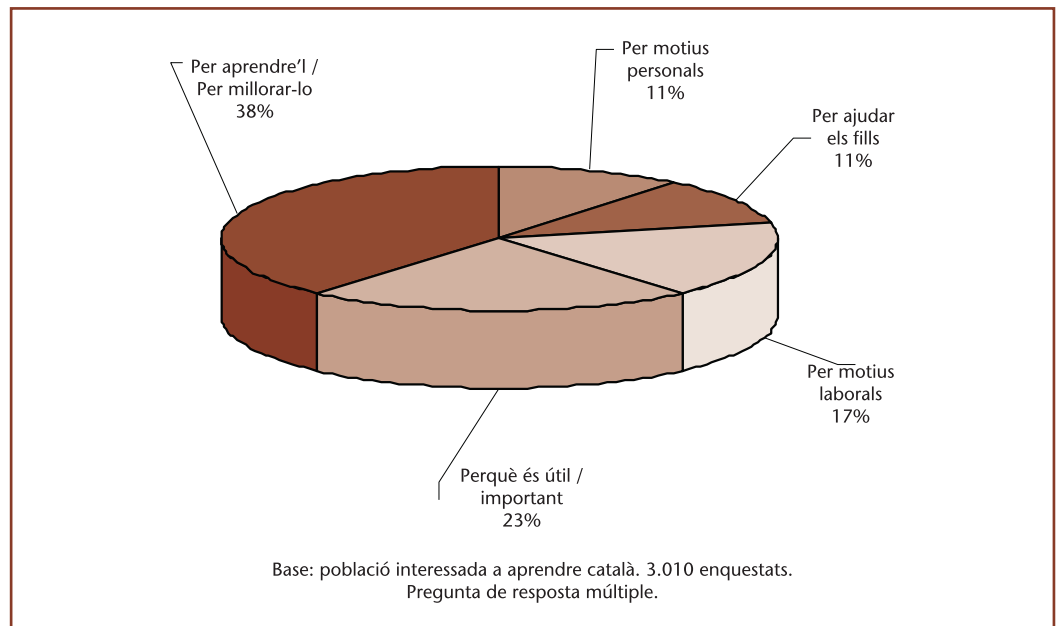
Persones interessades a aprendre català o a millorar-ne els coneixements

A la pregunta sobre els motius per aprendre català o millorar-ne els coneixements, les possibilitats de resposta, després d'haver fet l'entrevista, s'han codificat en cinc tipus inicials de respostes, a alguns dels quals s'han afegit unes altres respostes de caràcter semblant:

- "Per poder parlar-lo o escriure'l en les meves relacions personals": inclou aquesta mateixa resposta i altres respostes semblants, com ara "Motivacions o interessos personals".
- "Per ajudar els fills": resposta literal.
- "Per motius laborals o per trobar feina": inclou la resposta "Per trobar feina o accedir a un lloc de treball millor" i "Perquè me l'exigeixen a la feina", "Perquè em presento a oposicions".
- "Perquè és útil o important saber català a Catalunya": inclou les respostes "Perquè és normal saber català, si vius a Catalunya", "Perquè saber català és necessari / útil / important / obligatori", "Per integrar-se o per adaptar-se", "Perquè no es perdi el català" i "La meua llengua, per estimació, és el català" i similars.
- "Per perfeccionar-lo, per estudis o per aprenentatge o per millorar-lo": inclou les respostes "Per aprendre'l" i similars, "Estic estudiant o he estudiat", "Per obtenir certificats / titulacions", "Per cultura", "M'agrada el català, aprendre'l" i altres de similars.

Gràfic 17. Motius per aprendre català o millorar-ne els coneixements.

Font: Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

El motiu principal per aprendre català o millorar-ne els coneixements que declaren les persones enquestades és el simple fet d'aprendre'l o millorar-lo (38,5 %); en segon i tercer lloc figuren les raons que prenen en consideració el valor instrumental d'una llengua: el 22,9 % de les respostes es refereixen a la utilitat i la importància de la llengua catalana, i el 17 % d'aquestes tenen a veure amb noves possibilitats laborals a les quals porta el coneixement de català.

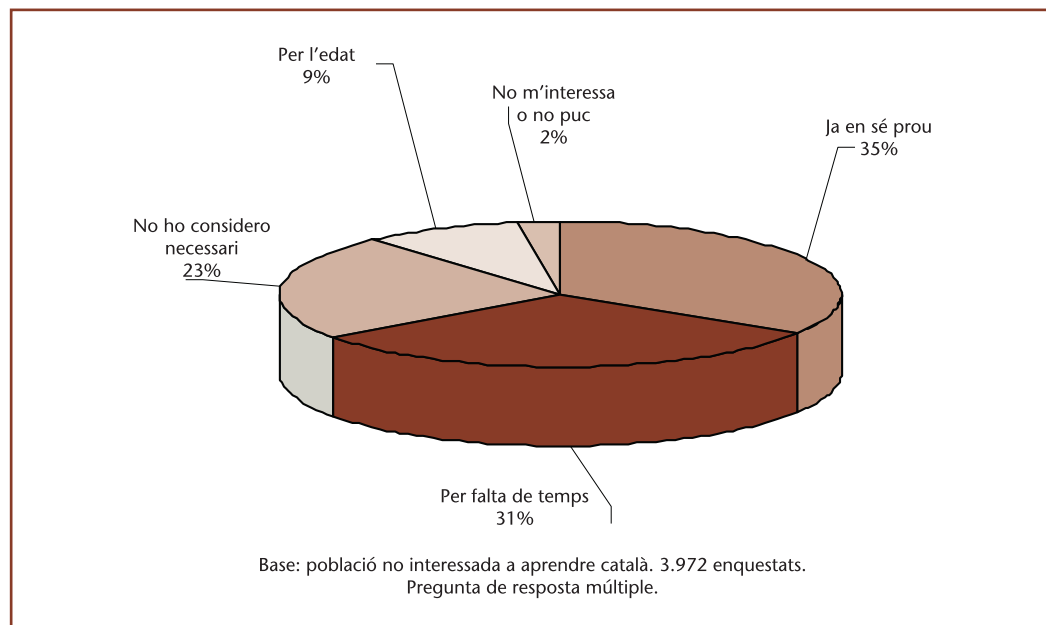
Motius de les persones no interessades a aprendre català o a millorar-ne els coneixements

Les respostes previstes o els motius de les persones entrevistades que justificarien la falta d'interès per aprendre català o millorar-ne els coneixements eren inicialment quatre: "Perquè ja en sé prou", "Perquè no en tinc temps", "Perquè no ho considero necessari" i "Altres raons". Després d'haver fet l'entrevista s'hi ha afegit un altre motiu: "Perquè sóc massa gran, per l'edat". Així doncs, els cinc motius de les persones no interessades són els següents:

- "Perquè ja en sé prou": resposta literal.
- "Perquè no en tinc temps": resposta literal.
- "Perquè no ho considero necessari": es prioritza el castellà o es mostra rebuig, antipatia, mania o disgust i similars per aprendre català, i inclou la resposta "Marxo de Catalunya".
- "Perquè sóc massa gran, per l'edat": inclou altres expressions similars.
- "No m'interessa o no puc": es troba massa difícil, no es vol estudiar, hi ha altres prioritats o interessos, o manca d'interès, de ganes o de motivació, i problemes de salut i similars.

Gràfic 18. Motius de les persones no interessades a aprendre català.

Font: Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

L'argument principal que esgrimeixen les persones no interessades a aprendre català o millorar-ne els coneixements per defensar la seva posició té a veure amb el fet que ja en saben prou (de fet, el 45,1 % de la població ja té un nivell alt de català en totes les habilitats): el 34,3 % dels enquestats afirma que no està interessat a estudiar català perquè ja en reuneix els coneixements suficients. En segon lloc, els enquestats declaren, amb el 30,7 % de les respostes, que no estan interessats a aprendre català perquè no tenen temps suficient. En tercer lloc, el 23 % de les respostes argumenten que el fet que el català tingui poc valor instrumental per a la persona enquestada fa que no li interessi aprendre'l.

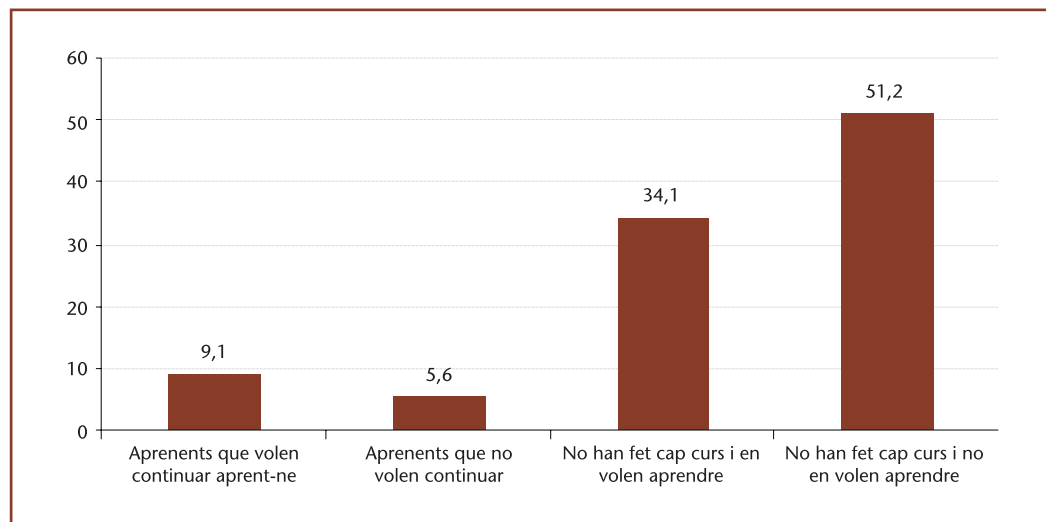
Aprenents de català i interès per continuar aprenent-lo

Una manera de sintetitzar les dues preguntes que hem analitzat fins ara —«Al marge de la formació reglada, ha fet algun curs de català per a adults?» i «Estaria interessat a aprendre català o a millorar els coneixements que en té?»— és fer-ne un creuament. En podem veure el resultat al gràfic 19, amb quatre categories: les persones que han fet algun curs de català i, alhora, també tenen interès per continuar aprenent català (aprenents que volen continuar aprenent-ne); les que han fet algun curs, però ja no tenen interès a continuar aprenent-ne (aprenents que no volen continuar); les persones que no han fet cap curs, però tenen interès a aprendre català (no han fet cap curs i en volen aprendre), i, finalment, les que no han fet cap curs i tampoc no volen aprendre català (no han fet cap curs i no en volen aprendre).

Gràfic 19. Població i aprenents interessats a aprendre català 2008.

Font: *Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008*.

Quin és el perfil de cadascun d'aquests quatre grups?

El perfil majoritari de les persones del primer grup, que ja han fet un curs de català i volen continuar aprenent-ne, és el d'una dona d'edat mitjana, nascuda en algun dels territoris de parla catalana (en el 45,7 % del total), tot i que també hi ha un 30 % de casos de persones nascudes a l'estranger, sobretot en països de parla hispana, arribades a Catalunya recentment; amb estudis secundaris o universitaris, però amb un nivell de coneixement de català baix o amb certes mancances, tot i que una part important en té un nivell de coneixement alt; és de llengua inicial castellana, però també n'hi ha que tenen com a llengua inicial altres llengües; i pel que fa a l'ús del català, no l'utilitzen de forma majoritària.

Quant al segon grup, el de les persones que ja han fet un curs de català però no volen continuar aprenent-ne, també és una dona d'edat mitjana (però amb un ventall més ampli, de 35 a 64 anys); també ha nascut en algun dels territoris de parla catalana, tant ella com els seus progenitors; amb estudis secundaris o universitaris i un nivell alt de coneixement en totes les habilitats; pel que fa a la llengua inicial, hi ha dos col·lectius amb una importància similar, les persones de llengua inicial catalana, d'una banda, i les de llengua inicial castellana, de l'altra; quant a l'ús del català, formen part dels grups predominants (ús hegemònic del català) o habituals (ús majoritari del català); i consideren que ja en saben prou com a motiu principal per no continuar estudiant el català.

El tercer grup, el de les persones que no han fet cap curs de català però tenen interès per aprendre'n, pot estar compost tant per homes com per dones, però tots dos joves (de 15 a 34 anys), nascuts en territoris de parla catalana (en el 54,7 %), tot i que també hi ha un percentatge important de nascuts a l'estranger, el 27 % del total, arribats recentment; amb estudis secundaris, la majoria tenen un nivell baix de català i, fins i tot, n'hi ha que no l'entenen o l'entenen amb dificultat; no obstant això, també hi ha persones en aquest grup que tenen un nivell alt de català; en general són de llengua inicial castellana, però també n'hi ha que tenen com a llengua inicial altres llengües; i pel que fa a l'ús del català, en fan un ús minoritari.

Finalment, tenim les persones que no han fet cap curs de català, però tampoc no tenen interès a aprendre'n. El perfil majoritari és el d'un home de 50 anys o més, nascut en territoris de parla catalana (tot i que hi ha un sector, més minoritari, de nascuts fora de Catalunya que hi van arribar, molt

àmpliament, abans del 1978); amb estudis primaris o sense estudis i amb un perfil sociolingüístic també una mica dual: migpartits, gairebé meitat per meitat, entre els qui tenen un nivell baix (o amb mancances) de coneixement de català, i els qui en tenen un coneixement alt; d'altra banda, la majoria són de llengua inicial castellana, però també n'hi ha un grup important que tenen el català com a llengua inicial; de la mateixa manera, n'hi ha que fan un ús limitat del català, mentre que altres l'utilitzen de forma majoritària.

Conclusions

Segons es desprèn de les dades de *l'Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008*, el 14,6 % de la població catalana ha fet un curs no reglat de català durant la seva vida. El perfil de les persones que han fet cursos fins ara era el d'una dona d'edat mitjana (35-49 anys), nascuda a Catalunya, amb estudis secundaris i amb el castellà com a llengua inicial. Aquest perfil presenta un nivell alt de coneixements de català, probablement perquè moltes d'aquestes persones van fer cursos de català anys abans que es fes l'enquesta i, amb el pas del temps, han acabat assolint un bon domini de la llengua.

Durant els últims deu anys s'observa que hi ha hagut un gran canvi en l'origen geogràfic de les persones que assisteixen als cursos. El curs 1992-1993, només el 6,8 % de les persones inscrites en cursos de català eren estrangers; aquest percentatge, però, va augmentar fins al 62,9 % el curs 2008-2009. Així, el perfil de la persona que ha assistit a un curs durant els últims deu anys també ha canviat: es tracta, ara, d'una dona nascuda a l'estranger, en un país de parla hispana, de 25 a 49 anys, amb estudis universitaris o secundaris i amb un nivell baix o nul de coneixements de català.

El fet d'inscriure's en un curs de català té molt a veure amb el nivell de coneixements d'aquesta llengua que ha adquirit la persona. Esbrinar quins són els perfils predominants en cadascuna de les categories sobre nivells de coneixement pot ajudar a desenvolupar actuacions específiques que acostin l'aprenentatge del català a cadascun d'aquests col·lectius. Els quatre perfils situats a les categories de coneixement més baix de la llengua catalana es caracteritzen perquè tenen el castellà com a llengua d'identificació i pel fet d'haver nascut a la resta de l'Estat espanyol o a l'estranger. Els dos perfils que han adquirit un nivell de coneixements més elevat de la llengua catalana presenten, com a trets comuns, el fet d'haver nascut en territoris de parla catalana i el fet de tenir el català com a llengua inicial i d'identificació.

Saber més o menys una llengua, però, no és un factor suficient per inscriure's en un curs. L'interès de la persona per aprendre català és l'altra variable clau que ajuda a entendre la situació actual de l'aprenentatge de la llengua catalana. El 43,1 % de les persones enquestades declara que té interès per aprendre català. Per grups socials, les que estan més interessades a aprendre'l són les dones, les persones de 25 a 34 anys, les que tenen estudis secundaris, les nascudes a l'estranger (amb un lleuger predomini dels països de parla hispana), les que tenen altres llengües com a llengua inicial i les que tenen un nivell de coneixements baix o nul del català.

Finalment, caldria preguntar-se quins són els motius que porten una persona a tenir o no interès per aprendre català. Pel que fa a les raons que impulsen les persones a inscriure's en un curs, es pot veure que el 38,5 % de les respostes dels enquestats tenen a veure amb el fet d'aprendre o millorar l'ús de la llengua catalana; seguidament, hi ha les respostes que donen un gran pes al valor instrumental del català: perquè és útil o important (22,9 % de les respostes) o per motius laborals (17 % de les respostes). Pel que fa a la gent que no té interès per aprendre català, s'argumenta, en el 30,7 % de les respostes, que no estudien català perquè ja en saben prou. És interessant descobrir

que el 23,2 % de les respostes de les persones enquestades no interessades a aprendre català fan referència a la poca necessitat que tenen d'aprendre la llengua catalana (és a dir, hi donen poc valor instrumental), i que tan sols un percentatge reduït de les respostes, el 2,4 %, declara el poc interès que el català desperta en la persona enquestada.

